

Al. Bl. 14/2 - 57

83

Den skrupelløse Terboven

Hermann Boehm: *Norwegen zwischen England und Deutschland.* Klosterhaus Verlag. — Ved J. W. Cappelens Bokhandel.

GENERALADMIRAL Boehm var overstkommanderende for de tyske marinestridskrefter i Norge 1940—1943, og i denne boken behandler han både overfallets forhistorie og den politiske utviklingen i det okkuperte Norge i de tre første år.

Om forhistorien er det bare å si at Boehm var Raeders mangeårige og lojale medarbeider og derfor forsøker å fritta denne for den skyld som er tillagt ham ved å understreke de alliertes invasjonplaner. Det er den tyske fremstilling av hendelsesforløpet vi her får enda en gang, og den er så kjent at vi ikke skal gå nærmere inn på den her. En liten detalj er egnet til å vekke forbauselse: Boehm påstår at størstedelen av besetningen og troppene ombord i «Blücher» ble reddet, hvilket neppe svarer til de faktiske forhold.

Ulike interessantere er hans fremstilling av den politiske utvikling etter 9. april 1940, sett fra den tyske marineledelses synspunkt.

Han påpeker straks det uheldige og skadelige ved Tysklands «dobbeltporede» politikk: partiets utenrikspolitiske avdeling arbeidet uavhengig av det offisielle utenriksdepartement. Dermed fikk man den mekelstve situasjon at mens okkupasjonen var vellykket på det militære plan, ble det straks forvirring og rot på det politiske. Det var ingen felles politisk linje, ingen bestemt politisk målsetting.

Den avgjørende feil var etter Pehms mening utnevnelsen av Terboven til rikskommissær — «med en maktfullkommenhet som var større enn den norske konges». Terboven hadde ikke bare en administrativ oppgave å fylle, han hadde også en politisk oppgave av

Generaladmiral Boehm.

med de tyske sivilmyndighetene. Boehm sier at Hitler ikke billiget denne bloddåden, og at Hitler også i februar 1945 satte en stopper for Terbovens blodige planer om massehenrettelser for å stoppe sabotasjen.

I januar 1943 trådte Raeder tilbake, og kort etter ble Boehm avskjediget av hans etterfølger Dönitz. Han reiste fra Norge som en besluttsom motstander av Terbovens politikk og «folkerettsstridige forholdsregler», som han sier. Av boken fremgår det ellers tydelig at han personlig var en venn av vårt land.

Han fastslår tilslutt at den tyske politikk i Norge var totalt mislykket, og han analyserer også grunnene til det. Men han synes å undervurdere motstandsstemningen i landet alt i 1940 og å se for optimistisk på Quislings muligheter. Den æresoppreisning han gir denne vil neppe overbevise mange av Quislings landsmenn.

Selvom man ikke er enig i alt, leser man imidlertid denne boken med største interesse. Den gir verdifulle nye bidrag til forståelsen av tyskernes ubegripelige politikk her i landet.

Trygve Width.

eller største betydning for Tyskland. Etter hva han selv fortalte Boehm, sa Hitler ved avreisen til ham: «De kan ikke gjøre meg noen større glede enn å gjøre dette folket til venner.» Men Terboven var ikke den rette mann til dette. Boehm sier at han var en mann «med høy intelligens — men ikke statsklokskap — meget slagferdig, ærgjerrig, iskald av vesen og fullstendig skrupellos i valget av midler». Blant sine høye kolleger i partiet var han beryktet for sin mangel på oppriktighet. Hans psykologiske sans må ha vært minimal, siden han i fullt alvor kunne hevde at det ikke fantes noen sterk nasjonalfølelse i Norge, og at man «lettere kunne sammensmelte Norge med Tyskland enn Bayern med Preussen»!

Ter så marinen utvilsomt klarere enn både von Falkenhorst og Terboven, men ikke klarere enn at den ville satse alt på Quisling. Boehm mener at dette ville ha gått, om ikke Terboven hele tiden hadde motarbeidet det, men en nordmann har vanskelig for å følge hans argumenter.

Marinen ville kort og godt skape ro og orden i Norge ved å bygge ut Quisling og N.S., mens rikskommissæren hele tiden ville være autokraten og stadig søkte å lure Quisling, blant annet ved å trekke frem andre av hans parti (Jonas Lie og Axel Stang). Boehm siterer en «eldre nordmann, fylkesmann og tidligere offiser» — man har lov til å gjette hvem det var — som uttalte at «hvis Tyskland nu garanterer det norske folk en klar nasjonal fremtid, vil 75 prosent av de norske offiserer kjempe aktivt med på tysk side». Dette er nærmest en grov fornærmelse mot den norske offisersstand, og noen fremtid lå det under alle omstendigheter ikke i N.S.

Efter Boehms mening var Terbovens såkalte forhandlinger med Stortinget og akten den 25. september 1940 til ubotelig skade for tysk politikk i Norge og nordmennenes tiltro til dens hensikter og redlighet. Og han kompromitterte Tyskland totalt ved henrettelsene i Trondheim i oktober 1942, som utløste «en lammende forferdelse i den gamle rettsstat Norge og odela alle utsikter til et varig samarbeide

Domkirken i Bergen skal restaureres

Arkitekt Ø. O. Klingenberg får oppgaven

Komiteén som arbeider med restaureringen av Domkirken i Bergen vedtok igår å be arkitekt Ø. O. Klingenberg, Oslo, om snarest mulig å fremlegge planer og overslag over utgifter ved en restaurering og ombygning. Arkitekt Klingenberg vant en arkitektkonkurranse om kirken i 1931.

Domkirken i Bergen trenger i høy grad til en restaurering. I de siste århundrer har den fort en kummerlig tilværelse, og bærer tydelig preg av det. Etter brannen i 1702 er den faktisk ikke blitt satt skikkelig istand.

Det var vært nevnt at omkostningene denne gang vil komme opp i to millioner kroner, hvis man skal tenke på en restaurering med full imotekommelse av de historiske, antikvariske, estetiske og praktiske krav som bør stilles.

Bergen har byjubileum i 1970, og forhåpentlig kan arbeidet da være fullført.

Da arkitekt Klingenberg vant konkurransen i 1931, uttalte bedømmelseskomiteén, bestående av bl. a. arkitekt Arnstein Arneberg og riksantikvar Harry Fett, følgende: «Forfatteren har avhjulpet kirkens mangel på balanse ved å oppføre en mur i høyde svarende til nordveggens brystningshøyde. Herved er det oppnådd balanse i kirkerommet. Hovedskipet markerer seg monumentalt og fast, og sideskipet underordner seg dette. Det rett overdekte kraftige tretak understreker rommets kubiske virkning, og forfatteren har derved, og ved den sikre markering av det historiske langskip, oppnådd å få noe av den gamle franciskanerkirkens karakter tilbake.»

Galleriet kommer efter dette til å løpe i hele kirkens lengde, og under her kunne man eventuelt få plass til de spesialrom som det blir mer og mer almindelig å innrede i moderne kirker.

MORGENBLADETS KRONIKK TORSDAG 14. FEBRUAR 1957

HANS FALLA

— en moderne forfatter

Av Andreas Eriksen

I.

Navnet Hans Fallada knytter seg til noen av de aller største internasjonale boksuksessene i 30-årene. Men hvem var Fallada? Dette spørsmål besvarer dagens kronikk.

de vakte. Svære, var de i flere bind. «Den som engar» «Vi venter et barn» mange andre. De

DET VAKTE INGEN nevneverdig oppmerksomhet her hjemme da det for ti år siden kom melding fra utlandet om at den tyske forfatteren Hans Fallada var død. Avisene bragte bare en liten notis om det. Tysklands

MEN HVEM VAR med alle de seg? Sant å si vis bortsett fra at navn pseudonym og at h Ditzler. Heller